

Fra: Randesund Bydelsraad[randesundbr@outlook.com]
Sendt: 3. nov 2016 12.59.42
Til: FMAV Post
Tittel: VS: Høringsuttalelse sak 2016/2773

Fra: Bydelsrådet [mailto:randesundbr@outlook.com]
Sendt: 2. november 2016 00:22
Til: 'Fylkesmannen Vest-Agder' <fmvapostmottak@fylkesmannen.no>
Kopi: arne.rosenvold@gmail.com; karleg@broadpark.no; svenjoh@broadpark.no; 'Lillian Drange' <lill-dr@online.no>; 'Øystein Jørgensen' <oeystejo@online.no>; 'Steinar Langeland' <slange2@online.no>; andersen.erlend@gmail.com; 'Frank Væting' <frank.vating@gmail.com>; elgstienvelforening@gmail.com; Helga Feiring <xfeiring@online.no>
Emne: Høringsuttalelse sak 2016/2773

Hei,
Vedlagt oversendes høringsuttalelse fra Randesund bydelsråd og Korsvikfjorden Velforening ang Utfyllingssak i Korsvikfjorden, sak 2016/2773.
(Vedlegg 3 ettersendes per post.)

Med vennlig hilsen,

Anne-Kristin Øyulvstad Krzyzowski
Leder,
Randesund bydelsråd
Mob 975 43441

Korsvikfjorden Velforening
Randesund Bydelsråd

01.11.2016

Til Fylkesmannen Aust og Vest Agder

Postboks 788
Stoa
4809 Arendal
Deres ref: 2016/2773

Merknader vedr. søknad om utfylling av steinmasse ved Stødden, Kristiansand kommune.

Vi ønsker i dette skriv å peke på viktige grunner til at bla «føre-var prinsippet» tilsier full stopp av nye utfyllinger i den følsomme indre del av Korsvikfjorden. Dette skrivet er en protest mot at ytterligere utfyllinger blir godkjent før en grundig marinbiologisk undersøkelse er foretatt:

- 1) *Begrunnelsen for at bystyret vedtok den ekstreme reguleringsplanen (mai 2014) er falt bort. Dermed har også grunnlaget for at fylkestinget fravek sine rekkefølgekrav etter press fra kommuneledelsen, falt bort.*
- 2) *Tilstrekkelige undersøkelser av tilstanden i **hele fjorden** er ikke utført av søker. Det mangler både faktisk beskrivelse av hele fjordområdet og en kvalitetssikret og komplett konsekvensutredning.*
- 3) *Vi vil spesielt henviser til den beskrivelse av naturforholdene som er gitt i søknadsskjemaet i punkt 5, (s 8) **anses å være beheftet med en rekke feil.***
- 4) *Det er en avgjørende mangel at det ikke er inkludert estimering av miljømessige konsekvenser av **allerede godkjente, men ikke realiserte belastninger**. Det vises spesielt til ukjente konsekvenser av godkjent båthavn på Knarrevik (122 båtplasser), inklusive en enorm bølgebryter. Videre til at gjenstående utfylling på østsiden av fjorden er anslått til ca. 50.000 m³.*
- 5) *Søker har ikke kunnet henviser til viktige samfunnmessige behov som begrunnelse for å utvide disponibelt areal med ytterligere 4.000 m². I realiteten er **ingen behov konkretisert**. Innvilgelse vil innebære helt unødvendig press på det biologiske mangfold.*
- 6) *Hvis Parisavtalen skal kunne bli realisert i Norge, forplikter dette alle instanser til å allerede nå foreta ekstra grundige vurderinger mht. miljømessige konsekvenser i slike tilfeller. *Naturmangfoldloven* antas å få stadig økt oppmerksomhet allerede fra årsskiftet. Statsministeren har anmodet hele næringslivet om en samlet «miljødugnad»!*
- 7) *I reguleringsplanen fra 8.2.1973 og i skriv fra departementet til plan- og bygningssjefen 30.10.2013 er det vist til viktigheten av at det skal tas **hensyn til de omkringboende**. Til dette kan bemerkes at*

Stødden Utvikling AS unnlot å inkludere flere av de nærmeste naboer, blant annet Gnr 55 bnr 2/13 ved sin utsendelse i sep. 2014 og opprettholdt denne praksis ved nåværende utsending.

- 8) Randesund bydelsråd (RBR) har dokumentarkiv som viser at det hindrer den **helhetlige miljøvurdering** som naturmangfoldloven skal ivareta hvis «bit-for-bit-vurderinger» av utbyggenes totale plan fremdeles blir akseptert av offentlige organer. Den siste søknad og kommunens båndlegging av 3 eiendommer til fordel de nye eiere på Stødden inngår som elementer for i neste omgang kunne offentliggjøre planen om et prosjekt på 400 båtplasser.
- 9) **Misvisende henvisning 1:** Søker viser i sitt saksdokument «Rapport» til tillatelsen som ble avvist av Miljødirektoratet i jan. 2016 (ref. pkt 1.5, 1.5.1 og 1.5.2 side 4 og 5).
- 10) **Misvisende henvisning 2:** Søker viser i samme saksdokument til et bortfalt prosjekt fra 2012 (hovedkontor til NOV) som ville ha krevd mer areal.

Naturmangfoldlovens krav til opplysende saksunderlag er ikke oppfylt

Randesund Bydelsråd anmoder om at fylkesmannen spesielt vurderer følgende forståelser:

§8 Kunnskapsgrunnlaget

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

- Søker har vist til at *Naturbasen* ikke inneholder fakta om naturmangfoldet i fjorden. Det er en vesentlig mangel at søker anvender dette som «forklaring» da Korsvikfjorden ikke ennå er blitt utredet i *Naturbasen*. Vår lovfortolkning tilsier at det er søkers ansvar å skaffe fyldestgjørende miljøinformasjon. Under henvisning til forhistorien oppfattes det bemerkelsesverdig at søker ikke har brydd seg med å f.eks. sørge for å fremskaffe faktainformasjon fra innbyggere som sitter med flere generasjoners erfaringer og innsikt.
- Søker har ikke opplyst om, men RBR har påvist at en innvilgelse av de totale planer for disse eierne samt *ubenyttede utfyllingstillatelse (MH Wirth)* vil medføre at i alt ca 38 % av fjordens vannflate blir belagt av stein og båthavn i løpet av noen få år (vedlegg 1). Det anses å være påvist alvorlige miljøtrusler både for det marine miljø og på land.
- Den grundige og seriøse kartlegging som ble gjennomført av marinbiolog Per Erik Schulze, Naturvernforbundet, i samarbeid med lokalkjente innbyggere, i 2013, anses å være ignorert (vedlegg 2).
- Søker har ikke påvist *hvilke ålegressområder* som er vurdert og klassifisert. Oppdatert faktainformasjon må inngå når status på ålegress og skader på naturmangfoldet skal vurderes. Påvisninger som RBR har innhentet fra lokale fiskere og marinbiologen Schulze tilsier at det finnes ålegressområder som tilfredsstillt kravet til «B-klassifisering» (Vedlegg 3 – Kartlegging av maritime arter og gyteplasser i fjorden – A3 format, ettersendes). Det henvises til manglende informasjon i søknadsskjemaet, kap. 3 s.6.
- I henhold til lokal ekspertise vil så stor utfylling komme i direkte konflikt med den ruten torsken følger inn fjorden mot gyteplassen på vestsiden; mellom Knarrevik og Stødden. Den samme rute

følges av betydelige forekomster av sjøørret/laks. Ruten går på høyre side av ryggen som går inn mot Stødden for så å følge innerste bukt til ålegressforekomster på vestsiden (utenfor Gnr 55 bnr 1 og 3 samt Gnr 56 bnr 10) Som vist i vedlegg 4 anses at adgangen til gyte plassene blir vesentlig hindret (ødelagt) hvis de omsøkte utfyllingsarealer skal få blokkere for fiskens vandring, (Vedlegg 4 – Utfylling blokkerer fiskerute)

- Tømming av forurenset snø fra industrikanalen ytterst i fjorden har sammen med de siste års utfyllinger på østsiden (nærmere 100.000 m³) per i dag ødelagt **gyte plassene på østsiden av fjorden.**

§9 Føre-var-prinsippet

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

- Det anses overveiende sannsynlig at de siste års belastninger innebærer at man er nær den miljømessige tålegrensen.
- Søknaden klargjør ikke at det i tillegg til 20.000 m³ på Knarrevik foreligger tillatelse til ytterligere ca 50.000 m³ ca 150m øst for Stødden (MHWirth) Dermed foreligger vesentlig usikkerhet vedr. skadevirkningene av ca 70.000 m³ som er godkjent. Fremtidig effekt av disse massene, molo og forurensing fra et stort antall fritidsbåter må underlegges vurdering **før det er forsvarlig å tillate 4.000 m² steinutfylling utenfor Stødden (Vedlegg 5 – KLIF Rapporten)**
- I 2016 foreligger en helt ny situasjon fordi det ikke er påvist noen samfunnsmessige behov (verken arbeidsplasser eller akutte behov for båtplasser). I den situasjon som søker har beskrevet, vil en «føre-var-beslutning» være solid fundamentert.

§ 10 Samlet belastning

Det er søker som har ansvar for å klarlegge og presentere alle forhold som er relevante for vurdering av samlet belastning.

- Vår forståelse er at naturmangfoldloven skulle etterleves fra 2009/2010. Under behandlingen av de store utfyllingene i 2012 (Aker/MHWirth) avviste imidlertid teknisk etat i Kristiansand kommune at kommunen skulle vektlegge andre forhold enn de omhandlet i søknaden på det omsøkte areal.
- RBR kan ikke forstå hvordan forsvarlig vurdering iht § 10 kan bli foretatt i 2016 hvis de besluttede organer aksepterer at søkere med flere sammenhengende miljøtruende delprosjekt blir behandlet hver for seg. Fra et miljøpolitisk ståsted kan det oppfattes som et narrespill hvis søker ikke må redegjøre for de totale planer man har slik tilfelle er for den aktuelle situasjon i Korsvikfjorden. **Eksisterende fakta om Stødden, Knarrevik og båthavnprosjektet på ca 400 båtplasser må selvsagt bli vurdert under ett – hver gang en del søknad måtte foreligge.** Vi viser til at departementet understreket (vedr. avvising av båthavn Havbukta, Åpta, okt 2015) at denne form for «bit-for-bit-taktikk» for å unngå samlet belastning ikke lenger var akseptabel i miljøspørsmål (Vedlegg 6.1 og 6.2).
- RBR har utarbeidet et kart over samlet belastning i Korsvikfjorden (Vedlegg 6).

§ 12 Miljøforsvarlige teknikker

- Ved de siste utfyllinger som ble foretatt i regi av MHWirth (anslått til 25.000 m³) i 2015 opplevde befolkningen betydelige problemer fordi den anvendte filtduk ikke fanget opp løsmassene. Løsmasse ble virvlet opp og forflyttet seg over store deler av det indre fjordområdet. Den offentlige badestrand kunne ikke benyttes.
- Det var ingen synlig, effektiv kontroll av de store billass og boggy-hengere som plasserte massene i 2015 (ca 25.000 av 75.000 m³ på østsiden som ble godkjent **i sommersesongen!**) Basert på faktiske observasjoner anser vi at det må pålegges et kontrollopplegg som er mer detaljert enn det som er beskrevet. Ressurser til objektiv kontroll må bli avsatt.
- Vår konklusjon er at det må fastlegges andre og bedre metoder for alle fremtidige utfyllinger hvis miljøhensyn definert i naturmangfoldloven skal bli ivaretatt i praksis.

Søkelys på «bit-for-bit» praksis i Kristiansand kommune

Etter innbyggernes vurdering må det bli slutt på at avgjørende beslutninger med betydelige og irreversible miljøkonsekvenser blir tatt etter «bit-for-bit-metoden» i Kristiansand kommune.

Det må videre bli slutt på at utbyggere som ikke kan vise til viktige samfunnsmessige behov, får medhold i å overkjøre miljø og lokalsamfunn. For oss ser det ut til at det å «gjøre en god forretning» har vært det altoverskyggende motivet når søknader fra Stødden Utvikling AS har vært til behandling. (Ref. **hastebehandling** av utvidelse av parkeringsbestemmelser og dermed økt trafikk i Korsvikfjorden, Kristiansand bystyre september 2016)

Korsvikfjorden Vel i samarbeid med Randesund bydelsråd kommer til å arbeide for en moderat utbygging på Stødden-arealeet og i Korsvikfjorden. **Det er i 2016 på tide å vektlegge viktige miljømessige hensyn både på land og i sjøen.**

Oppsummering

RBR håper og tror at Fylkesmannen vil se at det nå foreligger en helt ny og forandret vurderingssituasjon. Det må ikke bli slik at straks det kommer en bedrift med stor økonomisk slagkraft, blir reguleringsbestemmelser og viktige miljøhensyn tilsidesatt. Vi ser at Kommunal- og Moderniseringsdepartementet (KMD i brev 8.1.2016) legger vekt på at **området må ses under ett**, og at en helhetstenkning skal ligge til grunn for politiske vedtak der viktige miljøspørsmål behandles. KMD presiserer dermed at «bit-for-bit» prosesser ikke er akseptable i miljø saker. Bør ikke dette bidra til at det foretas en skikkelig miljøundersøkelse av hele Korsvikfjorden? Det handler om en flott fjord med rikt naturmangfold både i strandsonen og i sjøen. Begge miljøer er sterkt truet og hele 38% av fjorden kan bli båndlagt. (Vedlegg 8 – Kart med totaloversikt over inngrep i sjø og på land).

Avgjørelsen på avslag av båthavnen i Farsund ble begrunnet med vern av marine vekster som ålegress og havgress av nasjonal verdi. Hvor nasjonal er Korsvikfjorden? Dette vil vi ha en ny vurdering av. Vi er inneforstått med at noe av den informasjon som medtas i dette merknadsskriv ikke vil være innenfor fylkesmannens ansvarsområde, men vi anser at Støddensakens spesielle historikk og status i dag bør være tilgjengelig. Den illustrerer også det totale miljøpresset Korsvikfjorden er utsatt for. Fjorden fremstår i dag

som rik på fiske, med en idyllisk badestrand og et mye brukt rekreasjonsområde både for barnehager, skoler og beboere i hele nærområdet. Dette kan nå komme til å endre seg negativt.

Fylkesmannen oppfordres herved til å bidra til at hele Korsvikfjorden blir grundig undersøkt av for eksempel Havforskningsinstituttet Flødevigen. Samt at det ikke gis tillatelse til utfylling av store steinmasser eller anleggelse av nye småbåthavner før fjorden er grundig undersøkt. **En grundig marinbiologisk undersøkelse av fjorden** er sterkt ønskelig!

Vårt motto er: BEVAR FJORDEN OG TENK NYTT!

Underskrifter:

Sven Johannessen

(sign.)

Karl Gabrielsen

(sign.)

Anne-Kristin Øyulvstad Krzyzowski

(sign.)

Øystein Jørgensen

(sign.)

Vedlegg:

- 1 38% av det frie vannflaten i Korsvikfjorden kan forsvinne
- 2 Miljøkartlegging v/ marinbiolog Schulze, Naturvernforbundet
- 3 Kart over gyte- og fiskeplasser, utarbeidet av lokale fiskere (ettesendes per post)
- 4 Utfyllingsareal 2541 m2 vil blokkere ruten for torsk og sjøørret til gjenværende gyteplasser på vestsiden
- 5 Undersøkelse av utslipp fra småbåthavner KLIF-rapport 2 2010
- 6.1 KMD Begrunnelse båthavnavvisning – bit-for-bit Åpta Farsund
- 6.2 KMD avviste båthavn Åpta Farsund – artikkel Fævennen
- 7 Stødden – det historiske bakteppet 2012 – 2016
- 8 Korsvikfjorden oversiktskart over inngrep 161115

Korsvikfjorden

– utvikling i arealet av fri vannoverflate

Dagens situasjon

Vannflate innenfor dagens kystlinje i «Indre Korsvikfjorden»	253 200 m ²	100,0 % * «Indre korsvikfjorden» er definert i eget kart
Allerede utførte utfyllinger ift. historisk kystlinje	15 700 m ²	6,2 %
«Indre Korsvikfjorden's» opprinnelige areale	268 900 m²	106,2 % * i forhold til dagens kystlinje

Eksisterende inngrep i fri vannoverflate

Båthavn, Korsvik Marina	10 600 m ²	4,2 % * netto areale innen omkretsen av havnearealene
Båthavn, Korsvikkilen	6 100 m ²	2,4 % * netto areale innen omkretsen av havnearealene
Sum	16 700 m²	6,6 % * i forhold til dagens kystlinje

Planlagte inngrep i fri vannoverflate

Utfylling, Korsvikfjorden industriområde (plan nr. 1069, felt Q, N)	6 600 m ²	2,6 % * areale iflg. kommuneplangrense
Utfylling og båthavn, Knarrevik (plan nr. 900)	22 800 m ²	9,0 % * areale iflg. reguleringsgrense
Utfylling, Stødden (plan nr.1357)	2 900 m ²	1,1 % * areale iflg. utfyllingsgrense (kystlinje)
Stødden båhavn (kommuneplanen, omr. SH9)	41 600 m ²	16,4 % * areale iflg. kommuneplangrense
Sum	73 900 m²	29,2 % * i forhold til dagens kystlinje

Totale eksisterende og planlagte inngrep i «indre Korsvikfjorden's» frie vannoverflate	90 600 m²	35,8 % * i forhold til dagens kystlinje
---	-----------------------------	--

Arealene er beregnet med rimelig nøyaktighet, på bakgrunn av flyfoto, situasjonskart, historisk kartverk, regulerings- og kommuneplaner – feil kan dog forekomme.
Beregningene er utarbeidet av Sigred's Tegnastue – Fredrik Linge Nygaard – fredrik@sigfreds.no – 901 77 679

2. Innledning, mål og metode

På oppdrag fra Korsvikfjorden Velforening og Naturvernforbundet i Kristiansand ble det gjennomført feltarbeid 5.9 2013 for å detaljkartlegge naturtyper i sjøen i nordvestre del av indre Korsvikfjorden, Kristiansand. Rune Torsøe og Ivar Mjåland sine eiendomsselskap har planer om et nytt stort flytebryggeanlegg (400 båtplasser) på stedet hvor det i dag er enkle brygger med moringer langs land i deler av bukta. Det er i tillegg planer om store utfyllinger i sjøen tre steder i indre fjord, for henholdsvis parkeringsplasser til den planlagte småbåthavnen, for et stort næringsbygg på Stødden, og for nytt bygg til Aker Solutions tvers over fjorden.

Lokaliteten i Korsvikfjorden er endel eksponert for dominerende vindretning og sjø fra Skagerrak (se bilder i vedlegg 1). Korsvikfjorden er en tradisjonsrik fiskefjord med fiske på et mangfold av arter, blant annet ål, kysttorsk, sjørøret, krabbe og hummer (pers.kom Sven Johannesen og fiskere Sigmund Korsvik og Sverre Andreassen). Det foregår fritids- og yrkesfiske i fjorden og utstrakt friluftliv, blant annet kajakk-kurs (se bilder i vedlegg 2). Den nasjonale naturtypekartleggingen har registrert et par lokalt viktige ålegressenger lenger ute i fjorden, blant annet i nabobukta til lokaliteten, mens det ikke er noen tidligere registreringer i undersøkelsesområdet.

Ansvarlig for feltarbeidet og rapportering var marinbiolog Per-Erik Schulze, Naturvernforbundet. Marte Rostvåg Ulltveit-Moe og tre lokalkjente assisterte i felt. Feltarbeid ble utført fra skjærgårdsjeep. Bunnforhold og marint liv ble visuelt kartlagt meter for meter ved hjelp av vannkikkert og et undervannsinnspeksjonskamera. Kameraet tillater opptak av film ned til 20 meters dyp. Undersøkelsen kartfestet forekomster av marine naturtyper etter DN-håndbok "Kartlegging av marint biologisk mangfold" (DN-håndbok 19-2001, revidert 2007), for eksempel ålegress, østers og rik bløtbunn, samt andre interessante marinbiologiske observasjoner. Det ble tatt ut GPS-koordinater underveis for å stedfeste funnene best mulig. Området ble dekket med inspeksjonstransekter parallelt med land, samt flere transekter vertikalt på land fra 10-1 meters dyp ved alle påviste naturtyper. Alt er filmdokumentert.

3. Resultat

Bunnforholdene er dominert av svaberg ved oddene, skrått ned til omkring 5-10 meters dyp som så går over i bløtbunn. Det var i ytre områder god vannutskiftning, visuelt god miljøtilstand og ingen tegn på forråtnelse på overflaten av sedimentet.

I buktene er det bløtbunn, delvis skrånende helt opp i fjæresonen og ellers opp til bergkant på omlag 1-2 meters dyp. Det ble funnet to tettvokste ålegressenger i buktene vest og nordvest i undersøkelsesområdet (Se bilder under, og kartfigur, naturtype- ID 01 og -02), samt en mindre ålegressforekomst ved næringsbygget i nord (kartfigur naturtype-ID 03). Ingen av disse er tidligere registrert av det nasjonale kartleggingsprogrammet for marine naturtyper i kommunene. Ålegressområdene var i meget god tilstand med høyvokst gress og lite nedslamming.

Naturtype ID 01: Ålegress. Kartfigur referanse: Grønt.

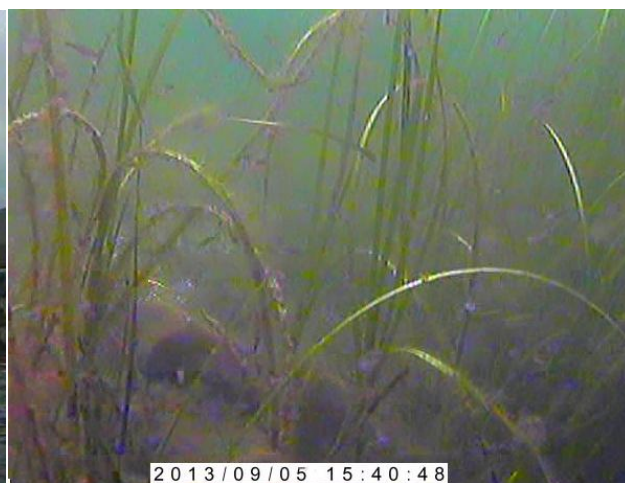
Ålegresseng med tettvokste planter 1-6 meters dyp. Omlag 1000m². Studier fra Skagerakkysten har blant annet dokumentert rundt 100 arter alger og over 150 arter dyr med tettheter opp mot 100 000 individer pr m².

Naturtype ID 02: Ålegress. Kartfigur referanse: Grønt.

Ålegresseng med tettvokste planter 1-6 meters dyp. Omlag 1000m². Svært mye småkutling, småsnegl og epifytter. Flekkvise innslag av skjellrik bløtbunn.

Naturtype ID 03: Ålegress. Kartfigur referanse: Grønt.

Flekkvis ålegress med store planter 1-6 meters dyp. Omlag 100m². Svært mye småfisk og en del epifytter.

Bløtbunnen inne ved dagens brygger var preget av en del skrot (malingspann, jernskrot, tau og gamle moringer) samt tang, sukkertare og endel svamp på hardbunn og steiner inne ved land. I indre deler av bukta ved Stødden og inn i den gamle båtbyggerihavna var det mer påvekst av grønnsløy på bunnen og bunnvegetasjonen, et tegn på dårligere miljøtilstand.

Et langgrunt bløtbunns- og våtmarksområde med rikt liv finnes i den nordvestre bukta. Her var det mye spor av gravende dyr som fjæremark, skjell og krepsdyr (Se bilder under, og kartfigur naturtype-ID 04).

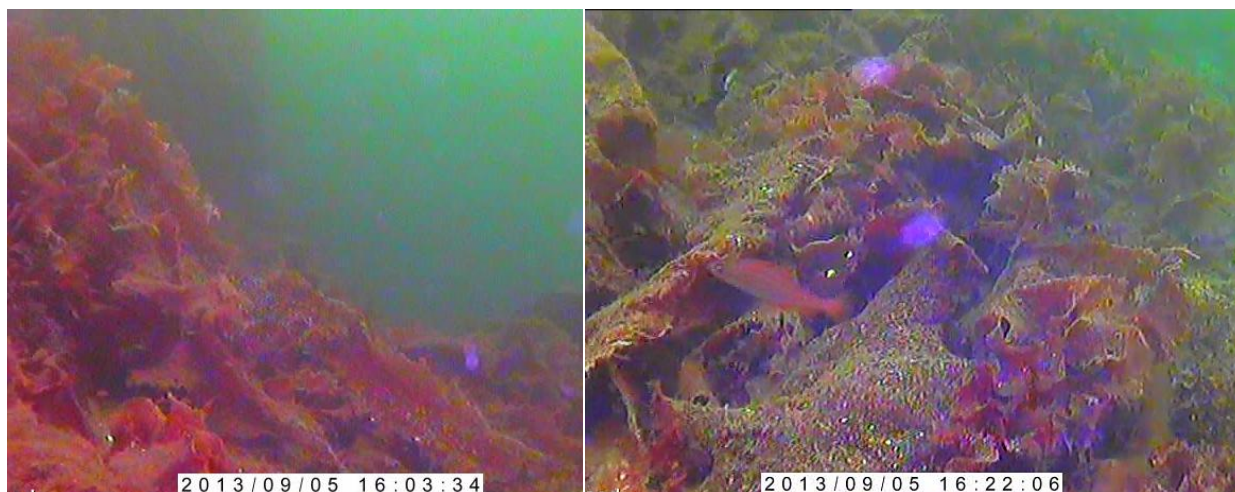
Naturtype ID 04: Rik bløtbunn i strandsonen. Kartfigur referanse: lysegrønn.

Rik bløtbunn med mye fjæremark, skjell og gravende krepsdyr, 0-1,5 meters dyp. Bløtbunnsområder i strandsonen har høy biologisk produksjon. Vanlig forekommende arter er fjæremark, sandmusling, knivskjell, hjertemusling, pelikanfotsnegl, tårnsnegl, sjøstjerner og sjøpinnsvin. Flere arter lever nedgravd.

Rundt oddene var det betydelige forekomster av sukkertare (Se bilder under og kart-ID 05). Sukkertare har hatt en sterk tilbakegang på hele Sørlandet grunnet for høy sensommertemperatur og høy partikkelbelastning, så forekomstene i Korsvikfjorden vitner om god miljøtilstand og gunstig vannutskiftning og ekspaneringsforhold i fjorden.

Naturtype ID 05: Sukkertare Kartfigur referanse: Oransje.

Sukkertarebelte. Eksempel t.v: ved odden mellom ålegress-ID 01 og 02.T.h: ved Støodden, vestre side av innløp til båtbyggeri. Et par meters dyp og nedover. Sukkertare huser en mengde arter smådyr og er viktig beite- og oppvekstområde for fisk. Det var svært mye småfisk på plassene: kutling, sypike og leppefisk.

4. Diskusjon og konklusjon

De undersøkte delene av indre Korsvikfjorden fremstår idag som moderat utbygget strandsone med god miljøkvalitet under vann. Ålegress trives godt i rolige viker grunnere enn 5-6 meter, noe som også ble observert her, og rik bløtbunn har høyest produksjon i grunne, solrike områder. Det ble funnet overraskende mye sukkertare som tyder på god miljøtilstand og liten nedslamming/god vannutskiftning ved oddene. De marine naturtypene registrert i undersøkelsesområdet er regionalt viktige da de er svært artsrike og produktive områder viktige i oppvekst og næringssøk for smådyr, fisk og sjøfugl. Det er kun et par liknende områder registrert ellers i fjorden¹. Undervannsfaunaen fremstår i dag stort sett som frisk og mangfoldig, med unntak av de indre småbuktene i nærområdet til eksisterende næringsbygg og gammelt båtbyggeri.

Alle naturtypene vil påvirkes negativt av planlagte utfyllinger med tilhørende tap av leveområder, samt planene om et stort småbåthavnanlegg på plassen. Store småbåthavner som den planlagt (400 båt plasser) er kjent for å skade fjordmiljøet gjennom blant annet utlekking av miljøgifter fra bunnstoff, nedfall av store mengder groe, mange små oljesøl og eksos som bidrar til overgjødning, undervannsstøy og skygge-effekt. Bryggeanlegg kan også påvirke eksponerings- og strømforholdene i fjæra på en måte som kan skade viktige naturtyper. Ikke alle årsakssammenhengene er fullstendig kartlagt, men det er veldokumentert at man ofte etter noen år ser nedslamming, slimalgepåvekst, miljøgiftopphopning og forråtnelse i fjæra og på grunt vann ved og under båthavner. Mange arter forsvinner. Dette er tidligere dokumentert bl.a. i Agder².

Ålegress og rik bløtbunn på et par meters dyp er blant de utsatte naturtypene³. Sukkertare er også svært følsom for nedslamming og endring i strømforhold⁴. I Korsvikfjorden vil planlagte småbåthavn med stor bølgebryter sammen med utfylling på motsatt side av fjorden føre til betydelig innsnevring og hinder for vannutskiftning i overflatelaget innerst i fjorden.

Miljøriktig design av nye småbåthavner innebærer blant annet å sikre at de ikke dimensjoneres større enn at fjorden har kapasitet til å absorbere forurensningen, og at det unngås å lage bakevjer der det kan samle seg forurensning. I tillegg må man unngå direkte arealkonflikt med viktige naturtyper i form av utfylling, skyggeeffekter, moringer, nedfall av forurensning og annen skadelig påvirkning fra bryggeanlegg og trafikktrasèer.

Det bør ved eventuelle utbyggingstiltak sikres størst mulig bufferavstand mot verdifulle naturtyper som ålegress, rik bløtbunn og sukkertare dokumentert på plassen. Det frarådes å gjøre tiltak som skaper mer stillestående vann og endrer eksponeringsforhold. Det anbefales også å vurdere alternative lokaliseringer av nye båt plasser, parkeringsplasser og næringsbygg fremfor å legge det i dagens ubebygde deler av 100-metersbeltet, samt vurdere samlet belastning av de ulike utbyggingsplanene i fjorden før første nye tiltak.

2 vedlegg.

1. To foto av eksponeringsforhold innerst i fjorden ved sterk vind.
2. Fem foto med eksempler på fiske og friluftsliv i og ved undersøkelsesområdet.

Alle foto stilt til disposisjon av Korsvikfjorden Velforening

¹ <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00044048> og <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00044049>

² Nettsideartikkel NIVA 2002 "Utbygging av småbåthavner – viktige rekreasjonstiltak eller nye problemområder i kystsonen?" http://www.iis.niva.no/sectorbr/marin/OUG_smabathavner.HTM og NIVA 2004 "Alvorlig forurensning ved småbåthavner" http://www.iis.niva.no/sectorbr/marin/NES_smabathavner.HTM

³ Nettsideartikkel Miljødirektoratet (2012) "Havets grønne enger" <http://miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/Nyhetsarkiv/2011/7/Havets-gronne-enger/>

⁴ Nettside Miljødirektoratet (2013) "Sukkertare" http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Vann_og_hav/Sukkertare/

Vedlegg 1. To foto av eksponeringsforhold innerst i fjorden ved sterk vind.

Vedlegg 2. Fem foto med eksempler på friluftsliv og fiske i og ved undersøkelsesområdet.

Bilde over: Utsikt mot tiltaksområdet for planlagt parkering og ny småbåthavn, fra offentlig badeplass øst innerst i fjorden. Mrk strandsonens uberørte preg uten store inngrep.

Bilde over og under: Planlagt tiltaksområde for ny småbåthavn blir brukt hele året til fiske og friluftsliv. På vinteren til isfiske og skøyting, på sommer til båtliv, fiske og padling bl.a.. Mrk strandsonens uberørte preg uten store inngrep.

Foto over: Kystfiske med stående redskap, Korsvikfjorden, høsten 2013.

DELGMRÅDE
Areal: 2.451

V 462 Ny ört ophöjning skräp

Innsigelse til reguleringsplan for Halebukta i Farsund tatt til følge

Kommunal- og moderniseringsdepartementet godkjenner ikke reguleringsplanen for Halebukta i Åpta, Farsund kommune fordi planen kunne få negative konsekvenser for et område med ålegress og havgress av nasjonal verdi.

Fylkesmannens miljøvernavdeling og Fiskeridirektoratet Region Sør har innsigelse til planen begrunnet i hensyn til viktige naturverdier i sjø.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet ser det som positivt at Farsund kommune har tatt et helhetlig grep i forhold til planlegging av småbåthavner, og at det legges til rette for flere båthavner i Åptafjorden. Imidlertid vil den aktuelle reguleringsplanen for småbåthavn i Halebukta kunne få negative konsekvenser for et område med ålegress og havgress av nasjonal verdi. Dette er det ene av to slike områder i kommunen av nasjonal verdi. Denne naturtypen har en viktig økosystemfunksjon for arter som lever i tilknytning til naturtypen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet godkjenner ikke reguleringsplanen for Halebukta i Åpta, Farsund kommune fordi planen kunne få negative konsekvenser for et område med ålegress og havgress av nasjonal verdi. Departementet har vektlagt at det er andre muligheter for å anlegge småbåthavner i området, og at fordelene ved tiltaket dermed ikke oppveier de negative konsekvensene for naturmangfoldet.

Bakgrunn

Reguleringsplanen legger til rette for en småbåthavn med slipp og flytebrygger. Planområdet er på ca. ti dekar med 45 båtplasser. For å få tilstrekkelig dybde planlegges det å fjerne masser ned til om lag to meters dybde i et område på ca. fem dekar. Det skal også legges til rette for parkering ved å fylle ut et område på ca. 1,3 dekar ut i sjøen.

I kommunedelplanen fra 2001 er området vist som planlagt småbåthavn under arealkategorien "område for særskilt bruk eller vern av sjø og vassdrag". Det er krav om reguleringsplan. Arealbruken for området ble behandlet i kommunedelplan for Herad-Spind 2014-2024, men det aktuelle området i Halebukta ble ikke godkjent som framtidig småbåthavn i denne planen fordi det var innsigelse til reguleringsplanen. Partene ble enige om at innsigelsen skulle følges opp videre i forbindelse med reguleringsplanen.

Farsund kommune har som mål å dekke behovene til nåværende og planlagt bebyggelse med båtplasser. Samlet behov for nye båtplasser i denne delen av Åptafjorden vurderes til 500, og det er avsatt arealer til to nye båthavner i tillegg til Halebukta. Kommunen mener alle de tre planlagte båthavnene er nødvendig for å dekke behovet.

Fylkesmannen ved miljøvernavdelingen fremmet den 8. juli 2009 innsigelse til reguleringsplanforslaget fordi småbåthavnen vil berøre en ålegresseng av nasjonal/regional verdi, og fordi planforslaget ikke var konsekvensutredet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementets vurderinger

Departementet ser det som positivt at Farsund kommune har tatt et helhetlig grep om planlegging av småbåthavner og legger til rette for flere båthavner i Åptafjorden.

Siden Halebukta var vist som småbåthavn i kommuneplanen fra 2001, har det kommet ny kunnskap om ålegress/havgress av nasjonal verdi i området. Det har også kommet ny kunnskap om virkningen av småbåthavner på naturmangfoldet.

Klima- og miljødepartementet sier i sin uttalelse at den aktuelle småbåthavnen i Halebukta vil få negative konsekvenser for nasjonalt viktig naturmangfold i sjø. Størrelsen og kvaliteten på den aktuelle ålegressengen, samt nærheten til et gyteområde for torsk, medfører at den aktuelle ålegressengen er vurdert å være av nasjonal verdi. Det er registrert to

Ålegressenger av nasjonal verdi i Farsund kommune. Ålegress sammen med havgresset i bukta utgjør naturtypen undervannsenger, og det er disse forekomstene som til sammen danner en naturtype av nasjonal verdi.

Undersøkelser viser at utbygging av småbåthavner kan føre til at naturmangfoldet reduseres. Utfylling, mudring og utbygging av brygge vil utgjøre direkte inngrep i og påvirke store deler av lokaliteten inne i Halebukta. Forekomsten er alt påvirket av tiltak, blant annet en stor småbåthavn innerst i bukta ved Åpta, og nye båthavner vil innebære en ytterligere nedbygging av forekomsten.

Selv om kommunen har endret plangrensen for småbåthavna for å ta hensyn til ålegresset, vil området med havgress bli direkte berørt. Småbåthavna skal etableres i et område som er svært grunt. Det er derfor behov for å mudre for å få tilstrekkelig dybde for båtene. Både mudringen og utfyllingen for å anlegge parkeringsplasser, vil få direkte konsekvenser for havgresset, ødelegge røttene og endre bunnforholdene. Videre vil ålegresset påvirkes av mudring og økt aktivitet inn i den grunne bukta. Erfaring fra andre småbåthavner er at artsmangfoldet reduseres ved slike inngrep, og at bestanden av ålegress/havgress, som er avhengig av sollys, blir fortrent.

Konklusjon

De øvrige arealene som er avsatt til formålet vil dekke behovet for nye båtplasser de nærmeste årene. Departementet mener derfor at fordelene ved å anlegge omsøkte småbåthavn ikke oppveier de negative miljøkonsekvensene. På denne bakgrunn blir konklusjonen at reguleringsplanen ikke godkjennes.

Ålegress- enger, prinsippsak avgjort av KMD!

Kommunal- og moderniseringsdepartementet stoppet for kort tid siden planene for en småbåthavn over et sjøareal på 10 dekar i Åptafjorden i Farsund.

● Det var innsigelser fra Fylkesmannen i Vest-Agder og Fiskeridirektoratet Sør som førte til at departementet fikk saken til endelig avgjørelse.

Departementets begrunnelse er at tiltaket vil få negative konsekvenser for et område med ålegress og havgress som er av nasjonal betydning. Departementet sier også at det er et viktig økosystem for arter som lever i og nær denne naturtypen. Fordelene ved et småbåtanlegg til 45 båter oppveier ikke de negative konsekvensene for naturmiljøet, i følge departementet. Særlig interessant er en uttalelse til saken fra Tine Sundtofts departement som sier at naturtyper ålegressenger og andre undervannsenger er under økende press i Norge. En viktig årsak til det er en stadig bit for bit utbygging i strandsona til blant annet småbåthavner og kunstige

badestrender.

De marine økosystemene som departementene her har tatt en viktig avgjørelse for, er svært produktive. De gir skjul og næring til en rekke arter, særlig yngel, til eksempel kysttorsk. Det er verd å merke seg at kunstige sandstrender utgjør en stor trussel med sin monokultur mot Havets Regnskog som disse marine naturtyper kalles.

Naturvernforbundet arbeider med tilsvarende saker i flere kommuner. Presset på strandsona på Agderkysten er, etter Naturvernforbundets syn, altfor stort og ikke i henhold til nasjonale interesser og føringer. Det gjelder både under og over vann. Vi regner med at de nye kommunestyrene i kystkommunene på Agder tar inn over seg denne viktige avgjørelsen fra Jan Tore Sanners departement.

PEDER JOHAN PEDERSEN

fylkesleder i Naturvernforbundet i Vest-Agder

FVN 24.10.15

Det historiske bakteppet: Støddenprosjektet 2012 - 2016

Når det gjelder Støddenplanens spesielle bakgrunn ønsker vi å gi en oversikt over sakens forløp etter 2012/2013. Vi tenker at det kan være nyttig nå som Fylkesmannen representerer både Aust og Vest-Agder. Andre parter antas også å kunne ha nytte av en oppsummering fra innbyggerne som har blitt belastet med en ganske spesiell saksbehandlin i om lag 4 år. Den foreliggende og evt. kommende søknader kan fra nå muligens bli aktuelle for flere saksbehandlere og høringsinstanser som ikke kjenner historikken like godt.

Saksbehandlingen går tilbake til 2012/2013 da utbyggerne Stødden Utvikling A/S søkte om oppføring av et kontorbygg i strandsonen innerst i nordvestre del av Korsvikfjorden. Det ble søkt om omregulering av området fra småindustri til kontor/næring (1973-plan presiserte bla :» Maks 2 etasjer/hensynta miljø og omkringboende«)

Kontorbygget skulle være på 35000 m²+ et parkeringshus på 12.000 m²- dette skulle anlegges ved Stødden - i strandsonen. Til tross for at båthavn «ble tatt ut» under Stødden behandlingen, sikret kommunen interessene for utbyggerne (stor båthavn) ved båndlegging av 3 naboeiendommers strandlinje i reguleringsplanvedtaket i mai 2014. Spørsmål til teknisk etat om hvorfor Støddens opprinnelige arealangivelse på 120 m² aldri ble justert etter at båthavn ikke var inkludert på vedtakstidspunktet er fremdeles ubesvart fra kommunens side.

Byggeprosjektet ble frontet av National Oilwell Varco (NOV) som leietaker.

NOV-ledelsen stod fram på et folkemøte på Strømme skole i januar det 2013 og redegjorde for planene. Kontorbygget skulle romme ca 2000 ansatte + parkeringsareal. Korsvikfjorden Velforening hadde en frist til uttalelse rett før jul 2012. Velforeningen reagerte på dimensjonene og saken utløste et stort engasjement. Tekniske direktør og representanter fra «Plan og Bygg» var til stede og uttalte sin store begeistring for utbyggingen. Det «ville være avgjørende for å sikre arbeidsplasser» ble det hevdet. Reguleringsplanen måtte endres slik at kontorbygget kunne ligge i strandsonen. Det var viktig med samlokalisering. I Velforeningen og blant de fremmøtte, var mange som tenkte på infrastruktur. Hva med trafikken, gang og sykkelstier, rundkjøringer? Veinettet i området er fra 60 og 70tallet og allerede sprengt kf oljebedriftenes tidligere etableringer i Korsvikfjorden sørøst. Men det politiske flertallet bidro til at omreguleringen gikk glatt igjennom.

MDG stemte imot og krevde vurdering av alternative lokaliseringmuligheter.-Arbeiderpartiet uttrykte skepsis. Mette Gundersen (AP) sa på talerstolen at hadde dette vært Felleskjøpet som hadde søkt om en slik omregulering/etablering, ville søknaden aldri gått igjennom.

På spørsmål til panelet omkring trafikkproblemene var NOV-direktør Ramfjord inne på at man kunne opprette en ferjeforbindelse fra byen vest for å avdempe trafikken på veiene. Omkring størrelse på ferjen og driften av denne hadde man ikke noen kommentar. Innspillet ble sett på som lite seriøst.

Korsvikfjorden Velforening i samarbeid med nyetablerte Randesund Bydelsråd tok til å drøfte Støddenprosjektet i et bredere perspektiv og alminnelig skepsis kom tidlig frem.

Vi minner om at det generelt var en jubelstemning for prosjektet både i forvaltningen og blant politikere. Muligheten til å kunne skaffe til veie tusen nye arbeidsplasser over natten, skapte entusiasme.

Grunnen til at Velforeningene tok kraftig tak i saken, var at alle relevante miljøspørsmål omkring utbyggingen, var satt helt til side. (kf alvorlig trafikkbelastning, manglende rundkjøringer, gang og sykkelstier, utfyllinger i fjorden etc)

På det tidspunktet gikk oljebedriften så det suste. Men, hva om det kom kraftig nedgang? Kunne hele prosjektet strande og etterlate seg et utsprengt krater? Og hva med utfylling av sprengestein i den marine sonen? Kunne utfyllinger bryte ned viktig og verneverdig marinbiologisk vegetasjon?

Vi fikk da gjort en undersøkelse av den marinbiologiske tilstanden i indre del av Korsvikfjorden herunder Støddenarealet. (se Schulze-rapporten høsten 2013, undervannskamera/video med gpsposisjoner for ålegress/rødtang og sukkertare.) Per Erik Schulze var utdannet marinbiolog og hadde gjort flere slik undersøkelser bl.a. for Miljødepartementet.

Resultatene var entydige: En utfylling av steinmasse, ville ramme viktig undervannsvegetasjon!

Videre var det det inkorporert i utbyggingsplanene å anlegge en større småbåthavn langs Knarreviklandet like sør for Stødden. 122 enheter var tidligere godkjent, men siden har det blitt snakk om ca 390 til! Det er ikke behov, men kommunen har på ulike måter - *som kan dokumenteres* - i flere år bistått utbyggerne på Stødden slik at det etter godkjenningen av utfylling på Stødden, kan bli rimelig enkelt å få endret 122 til 392 båtplasser på Knarrevik. (ref «bit-for-bit-metoden»)

På den måten har man lagt til rette for en lettvinnt måte å deponere flere tusen m³ sprengningsstein. (I sjøen: «ute av syn, ut av sinn»)

Problemet nå var at «Schulzerapporten» viste at nettopp her langs Knarreviklandet lå de viktigste ålegresstuene som ble påvist i fjorden! Fylkesmannen har i sin 2014- innstilling prøvd å underkjenne «Schulzerapportens» holdbarhet ved å påstå at Korsvikfjorden Velforening ikke var aktuell part i saken. Miljødirektoratet har heldigvis korrigert dette og sendt saken tilbake til Fylkesmannen for ny behandling. (MD 8.1.2016)

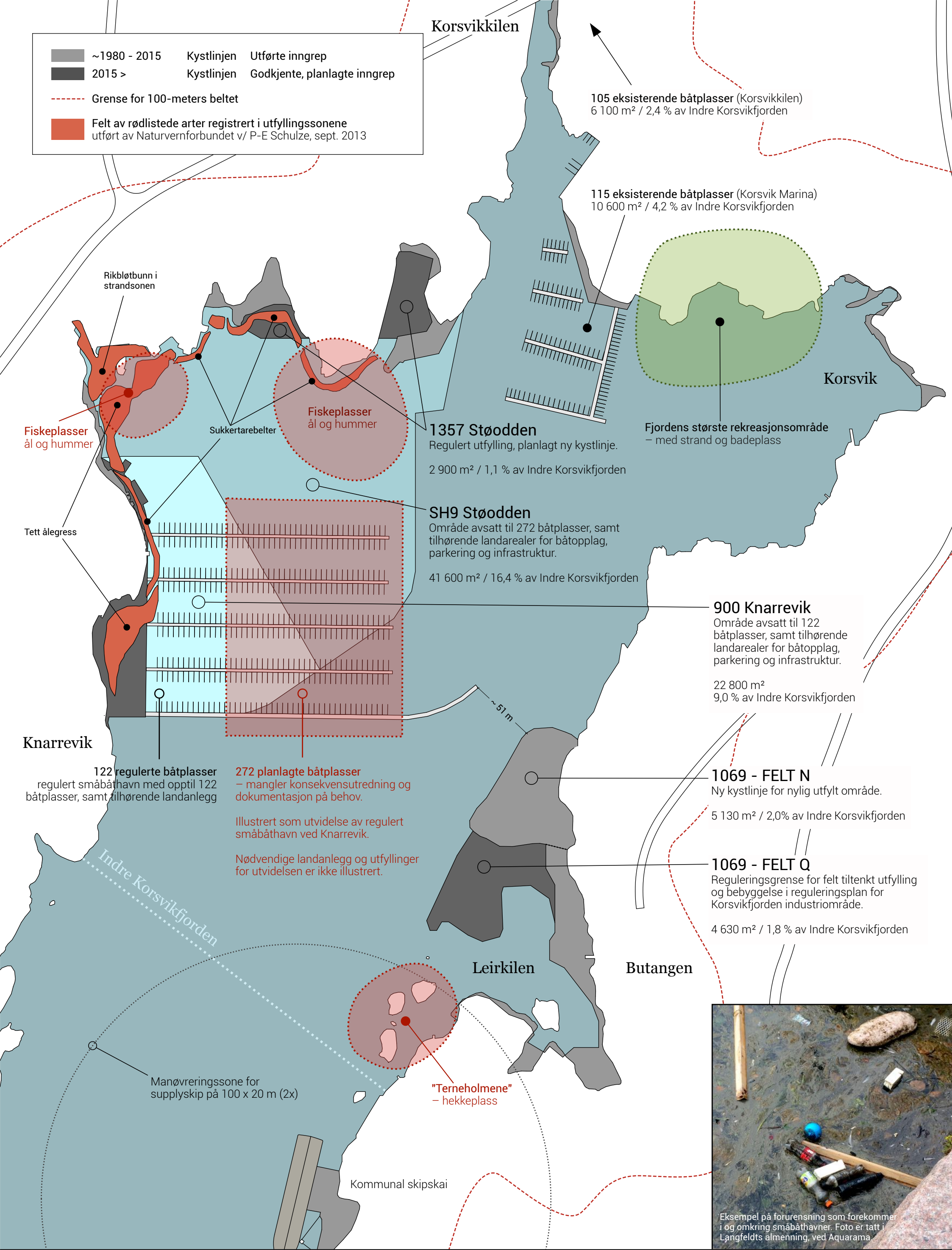
Gjennom hele 2014/2015/2016 har overnevnte velforeninger vokst seg sterkere og engasjementet er på topp.

Særlig har vi arbeidet mye med veiproblemene og initiert flere trafikkmålinger ettersom Kristiansand Kommune ved «Plan og Bygg» i sine beregninger har operert med gamle ÅDT-tellinger. I første fase ble trafikkmengden målt til ca 3000 biler i døgnet på Sømsveien og ca 8000 på Dvergsnesveien. Vi krevde nye ÅDT-målinger og fikk det. Tallene nå var henholdsvis 3500 og 12400! Målinger gjort nylig viser at tallene for Dvergsnesveien ca 14400. Dette skal egentlig utløse en oppgradering av vegstandarden. Viktigst vil det være å få på plass med to nye rundkjøringer Sømsvegen/Dvergsnesvegen og Dvergsnesvegen/Høvågveien. Utbyggerne gav ikke tilkjenne at de ville være med å skyte inn midler her. Og Kommunen har ikke penger!

Så har det altså skjedd det vi fryktet. Oljemarkedet sprakk og NOV er ute av Støddenprosjektet. Utbyggerne Torsøe og Mjåland er kommet i en vanskelig situasjon, men vil tydeligvis ikke oppgi steinmasseutfyllinger i fjorden ved Stødden/Knarrevik.

Velforeningene og privatpersoner (grunneiere, naboer til Stødden, må nå forholde seg til nok runde med protester. Ikke minst blir dette aktualisert av manglende opplysninger knyttet til en nye utbyggingsplan. Utbyggerne har hele tiden skjult kortene og vil tydeligvis ikke vise slags utbygging som kan ventes.

~1980 - 2015 Kystlinjen Utførte inngrep
 2015 > Kystlinjen Godkjente, planlagte inngrep
 Grense for 100-meters beltet
 Felt av rødlistede arter registrert i utfyllingssonene utført av Naturvernforbundet v/ P-E Schulze, sept. 2013

105 eksisterende båtplasser (Korsvikkilen)
6 100 m² / 2,4 % av Indre Korsvikfjorden

115 eksisterende båtplasser (Korsvik Marina)
10 600 m² / 4,2 % av Indre Korsvikfjorden

1357 Stødden
Regulert utfylling, planlagt ny kystlinje.
2 900 m² / 1,1 % av Indre Korsvikfjorden

SH9 Stødden
Område avsatt til 272 båtplasser, samt tilhørende landarealer for båtopleg, parkering og infrastruktur.
41 600 m² / 16,4 % av Indre Korsvikfjorden

900 Knarrevik
Område avsatt til 122 båtplasser, samt tilhørende landarealer for båtopleg, parkering og infrastruktur.
22 800 m²
9,0 % av Indre Korsvikfjorden

1069 - FELT N
Ny kystlinje for nylig utfylt område.
5 130 m² / 2,0% av Indre Korsvikfjorden

1069 - FELT Q
Reguleringsgrense for felt tiltenkt utfylling og bebyggelse i reguleringsplan for Korsvikfjorden industriområde.
4 630 m² / 1,8 % av Indre Korsvikfjorden

Rikbløtbunn i strandsonen

Fiskeplasser ål og hummer

Sukkertarebelter

Tett ålegress

122 regulerte båtplasser
regulert småbåthavn med opptil 122 båtplasser, samt tilhørende landanlegg

272 planlagte båtplasser
– mangler konsekvensutredning og dokumentasjon på behov.

Illustrert som utvidelse av regulert småbåthavn ved Knarrevik.

Nødvendige landanlegg og utfyllinger for utvidelsen er ikke illustrert.

"Terneholmene"
– hekkeplass

Manøvreringszone for supplyskip på 100 x 20 m (2x)

Kommunal skipskai

Fjordens største rekreasjonsområde – med strand og badeplass

Eksempel på forurensning som forekommer i og omkring småbåthavner. Foto er tatt i Langfeldts almenning, ved Aquarama.

